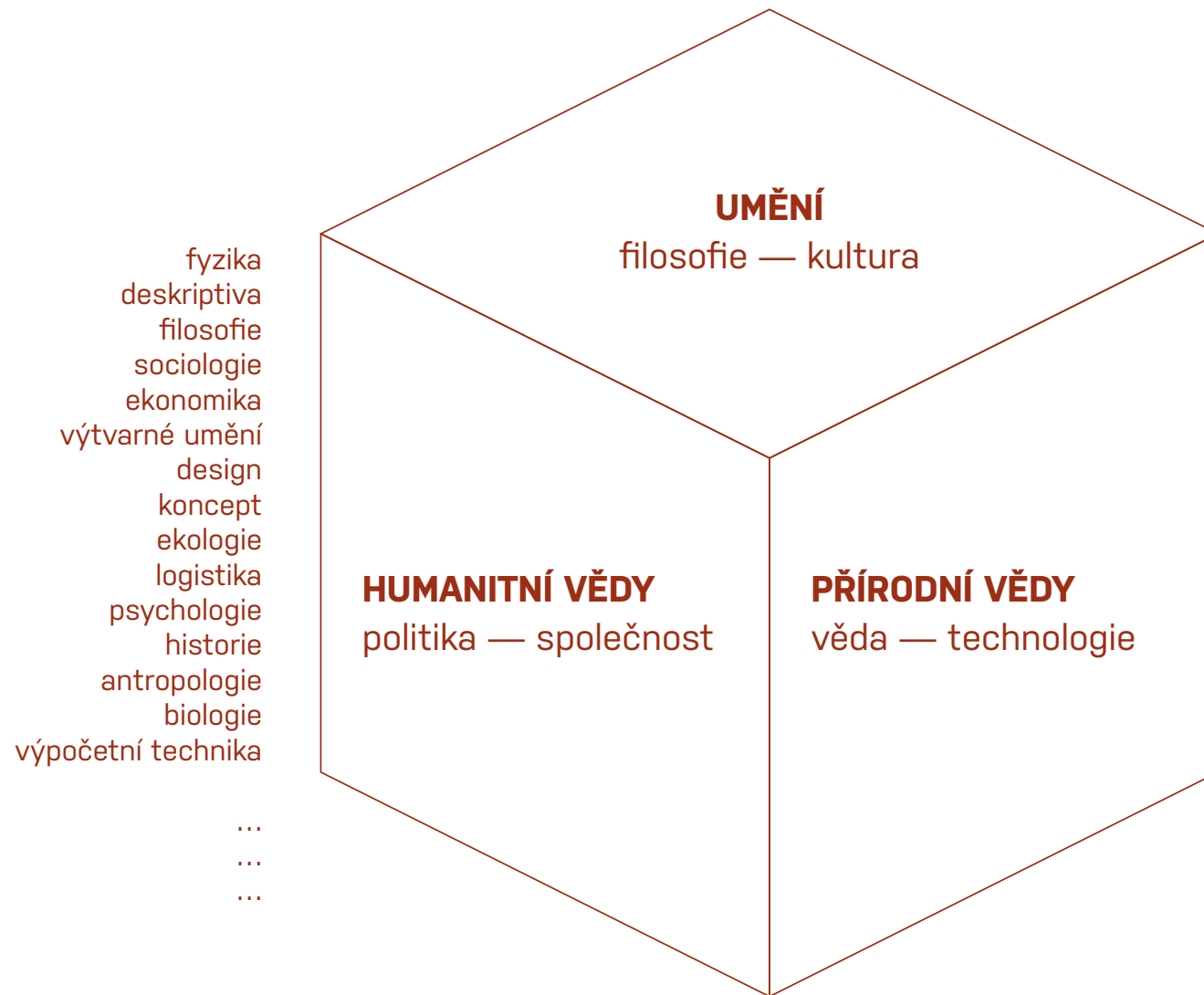

Mgr. Olga Búčiová

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ARCHITEKTURY VE VÝUCE

V ČR I V ZAHRANIČÍ

Architektura patří mezi zásadní faktory ovlivňující kvalitu lidského života. Spojuje jedinečným způsobem technické, přírodní, i humanitní vědy včetně estetiky a umění. Z edukačního hlediska představuje jedinečný fenomén zasahující do mnoha zájmových/vědních oborů a sfér lidského bytí. Současně však provází a částečně i definuje naši každodenní praktickou životní zkušenost. Nejen pro formální výuku proto představuje ideální průřezové téma.

Vzdělávání (zejména dětí) o architektuře je v současnosti stále diskutovanějším trendem.

Témata, o kterých se v souvislosti s architekturou běžně mluví v prostředí vzdělávání dospělých, se však do formální školní výuky dostávají pozvolna a spíše okrajově (enviromentální tematika, krajina, urbanismus a kultura bydlení v návaznosti na sociální výchovu, atp.).

V souvislosti se vzděláváním dětí v oblasti architektury bývá často zdůrazňován sociální rozměr tématu, jeho úzká návaznost na občanský život a vnímání (či schopnost kritického zhodnocení) kvality okolního prostředí.

V posledních letech znatelně stoupl počet různorodých iniciativ nabízející edukační programy spojené s architekturou a hovoří se čím dál častěji o zapojení tématu architektury do školní výuky.

Vznikají pracovní skupiny odborníků. O vzdělávacím potenciálu architektury najdeme již také vědecké studie. Školní systém ale na tyto impulzy reaguje jen velmi pomalu a nerovnoměrně a záleží tedy především na vedení školy, iniciativě a ochotě pedagogů.

Jedním ze zásadních problémů také je, že zejména předměty humanitního charakteru (jako je tzv. *Občanská výchova* a později *Zásady společenských věd*) jsou doslova předimenzované probíranou látkou a začlenění dalších tematických okruhů, jakkoliv nosných, je značně problematické.

V porovnání zejména s anglosaským prostředím je v českém školství dáván výrazně větší prostor tzv. přírodním vědám a předmětům, které pod ně spadají. Současně jsou však kurikula dlouhodobě kritizována pro informační přehlcení. Výuka navíc postrádá hlubší návaznost či možnost aplikace na praktický život. Studenti jsou nuceni si vtloukat do hlavy samotné vzorce, definice a poučky, aniž by si je propojili s jejich reálným fungováním a použitím ve světě.

Podle dosavadních průzkumů je *téma architektury na českých školách nejvíce zastoupeno v hodinách dějepisu, a to se zaměřením na faktografické údaje a rozpoznávání historických stavebních slohů. To stejné se týká i výtvarné výchovy.* Jako velký problém je také vnímáno nesystematické a útržkovité začlenění tematiky do výuky. Tato situace byla donedávna celoplošná a téměř neměnná od 80. let (!)¹

Oborové přesahy ve formální výuce aneb O co se opřít?

→ RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

(tzv. závazný strategický dokument; Národní ústav pro vzdělávání, 2005)

→ ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

(každá škola si vytváří vlastní kurikulární dokument v návaznosti na RVP, musí být veřejně přístupný!)

---

1 Zajímavé je v této souvislosti srovnání výsledků výzkumu rigorózní práce *Markéty Pražanové* (Tlak na zkvalitnění výuky architektury a její postavení v rámci výtvarné výchovy na 2. stupni základních škol) z roku 2011 a práce docenta *Radko Chodury* (Výchova uměním se zaměřením na výchovu architekturou. Kandidátská práce. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, zpracováno v Českých Budějovicích, 1987).

Můžete si vytvořit vlastní diagram a s pomocí šipek naznačit vzájemné propojení mezi předměty, jejich obsahy a probíranou látkou ... Jistě vás napadnou i další rozšířené okruhy a klíčová témata.

ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD — výchova k demokracii, občanské odpovědnosti a aktivitě, vztah k životnímu prostředí, základní znalost legislativy, sociální soudržnost, znalost vlastní kultury i jiných DĚJEPIS — malé a velké dějiny, „druhá škola historická“ (zprístupňování historické reality skrze doposud platné a aktuální témata a jevy)

VÝTVARNÁ VÝCHOVA — kresba, modelování, prostorové vidění, koncept, fantazie, estetické cítění ... PŘÍRODOPIS/BIOLOGIE — (lidská) měřítko a proporce, struktury živých i neživých organismů VLASTIVĚDA/ZEMĚPIS — vztah krajiny a vystavěného prostředí, města a urbanismus, venkov ... FYZIKA — základní veličiny (objem, tíha, gravitace, tření, tlak ...), vlastnosti materiálů, konstrukce a rozložení váhy, tepelná izolace, statika, vlnění — akustika, optika, světlo ...

MATEMATIKA — geometrie, rýsování, výpočetní operace

INFORMATIKA — práce v grafických programech (AutoCAD)

V posledních letech je architektura také častěji zastoupena v hodinách zeměpisu a občanské výchovy, často v rámci aplikované projektové výuky.

Do přímého kontaktu s architekturou přijdou žáci/studenti nejčastěji v rámci *exkurzí a návštěv galerií či muzeí*. Zde se vyjevuje *klíčová funkce institucí neformálního vzdělávání při prosazování tématu architektury do oficiální výuky*. Existuje zde totiž několik desetiletí zakořeněná tradice vzájemné spolupráce mezi školami a edukační nabídkou vycházející právě (a zatím stále nejčastěji) od muzejních a kulturních organizací.

V kontextu muzeí a galerií často převládá tendence redukovat možnosti setkávání s architekturou pouze ve formě historických památkových objektů.² Důležitou roli hraje fakt, že velká část muzejních institucí sídlí v architektonicky významných objektech, napříč historickými obdobími.

---

2 Mezi metodologickým materiálem týkajícím se kulturně-historických památek vzbudil větší pozornost i vcelku pozitivní ohlasy veřejnosti metodický materiál Národního památkového ústavu nazvaný *Památky nás baví*. Jedná se o vícedílný manuál pro tvorbu, realizaci i evaluaci edukačních programů v památkových objektech určených pro pedagogy, lektory a muzejní pracovníky. Z pěti dílů je každý věnován konkrétní věkové skupině a tyto publikace je možné volně stáhnout v elektronické podobě z webových stránek NPÚ.

Tyto instituce však při podrobnějším přezkoumání mohou v oblasti výuky architektury nabídnout mnohem více ...

V debatách o současném vzdělávání je opakovaně zmiňována potřeba interdisciplinární spolupráce. Mezioborovost hraje podstatnou roli i v tzv. neformálním či doplňkovém vzdělávání, které u nás dlouhodobě bylo a stále je reprezentováno především edukační a animační činností v kulturních institucích. Zapojení animačních programů do provozu výstavních institucí má na západě tradici od šedesátých let, v českém prostředí pak ve větším měřítku zhruba až od devadesátých let.

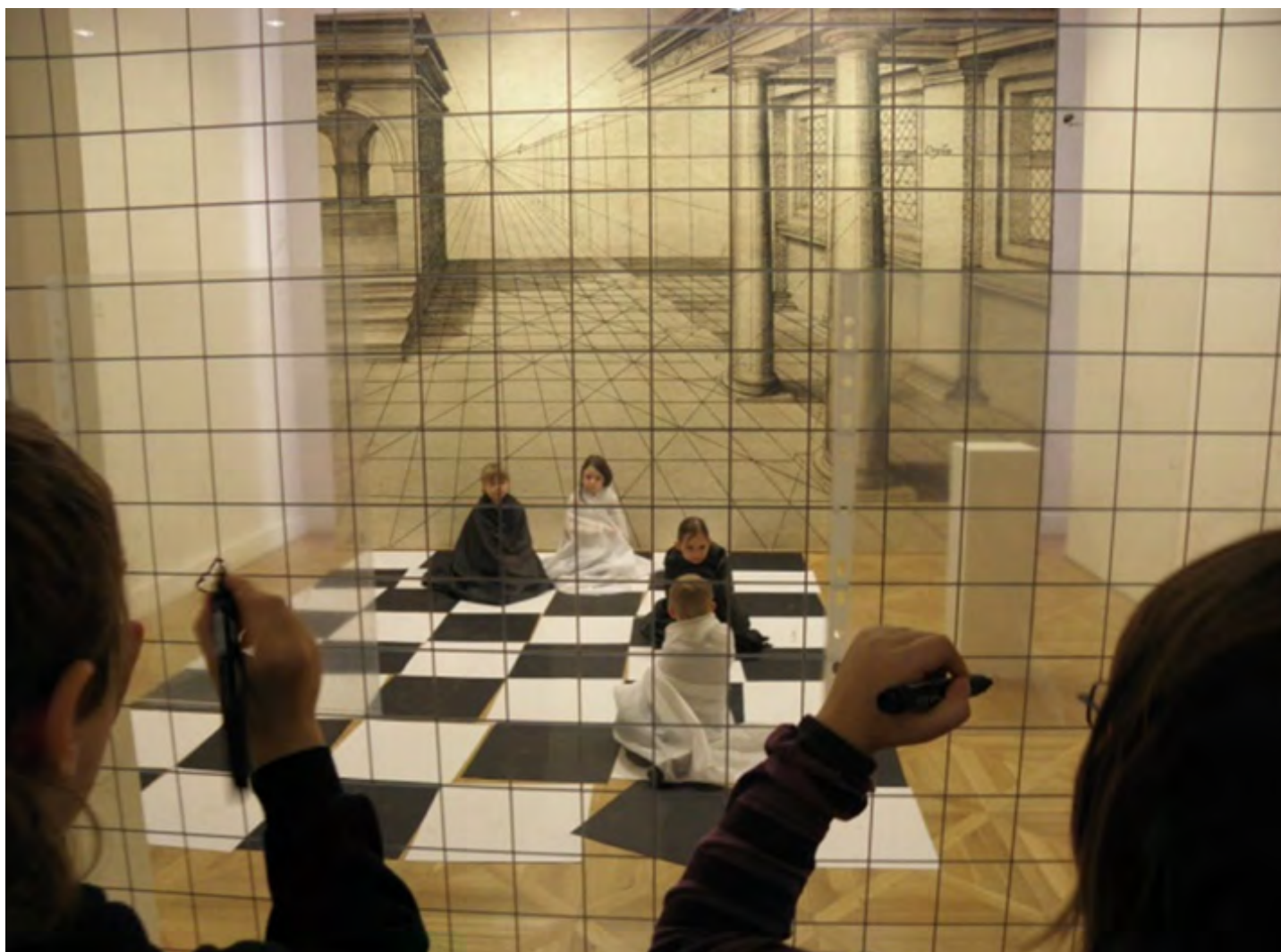
Potřeba aktivně zprostředkovat a vysvětlit principy novodobé umělecké tvorby v rámci provozu uměleckých institucí přišla až se všeobecným zažitím jejích charakteristických forem v průběhu šedesátých a sedmdesátých let (koncept, performance, atp.) Mediace tohoto umění tedy logicky využívá totožných komunikačních a expresivních prostředků k didaktickým účelům.

Hovoříme především o sémantickém a sémiotickém kódování, užívání ready-made k objektovému učení, audiovizuálních formách či interaktivních technikách, dynamických experimentech ve skupině s tanečními a divadelními prvky. Tytéž metody a prostředky jsou však aplikovatelné i na zprostředkování tzv. klasického či tradičního umění se silným „oživovacím“ potenciálem v případě vhodně zvolených aktivit.

Ne jinak je tomu také v případě zprostředkování architektury a jejích elementárních principů. Zůstaneme-li výhradně na poli výtvarného umění, je to především tvorba vznikající v průběhu posledních dvou století, která pracuje s podobnými či přímo totožnými aspekty jako architektura. Jedná se například o tvorbu v abstraktních geometrických formách, konstrukce, modely nebo environment a inscenovaná prostředí.

V expozicích se s architekturou setkávají aktivity a výtvarné zóny, při nichž se pracuje s barvami a nasvícením, otvory a průhledy, či různými měřítky. Zejména v souvislosti s performance pak nelze opomenout intervence do veřejného prostoru.

Ilustrativní foto z Moravské galerie v Brně, interaktivní zóna vytvořená zdejším edukačním oddělením k výstavě *Plocha, hloubka, prostor — perspektivní motivy a principy v umění*, 2011)

Vraťme se však k oblasti českého školství a podívejme se, jak je na tom architektura a edukace z hlediska zaštitění strategickými dokumenty ... Česká Republika je členem tzv. Evropského fóra politik architektury — EFAP (European Forum for Architectural Policies), což je mezinárodní sdružení podporující rozvoj architektury a stavební kultury v Evropě prostřednictvím veřejné správy a profesních organizací. Patří sem samozřejmě i oblast osvětová a vzdělávací.

S tímto členstvím uveřejnilo v roce 2012 MMR ČR dokument Analýza stavební kultury (Ústav územního rozvoje, 2012). Tato analýza zahrnující rozsáhlý sociologický průzkum měla sloužit jako podklad pro strategický dokument Politika rozvoje stavební kultury (2015) s celostátní působností, schválený vládou v roce 2015. Vizí dokumentu je zlepšování života lidí skrze prostředí, ve kterém žijí. Cíle a opatření stanovuje ve třech hlavních oblastech — krajina a sídla; stavby; vzdělávání, výzkum a osvěta. Jedním z uvedených vzdělávacích cílů je i „podporovat vzdělání v oblasti architektury na všech stupních škol“.

V roce 2018 vznikl další dokument Podklad pro aktualizaci „PASK“ a to na základě doporučení na úpravu Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Dokument vychází z analýzy 11 národních politik, zadaných zpracovateli MMR ČR, a vlastního vyhodnocení české politiky pracovní skupinou. V tematickém okruhu „Osvěta a média“ je také uveden bod „o zvyšování povědomí mezi odbornou i laickou veřejností o potřebě komplexního přístupu k prostředí a budování vztahu uživatelů k prostředí, v němž žijí“. V roce 2009 vznikl dokument „Memorandum o vzdělávání a architektuře“ podepsané představiteli České komory architektů a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). Shrnuje základní kroky, které by bylo vhodné udělat na všech úrovních s cílem zakomponovat více témata i praktické aspekty architektury do výuky. Na tento dokument mimo jiné navazuje i Memorandum Architektura ve vzdělávání z roku 2015, který vznikl v Plzni jako výstup otevřeného think-tanku architektů zaměřeného na vzdělávání. Národním ústav pro vzdělávání zařadil před několika lety pár modelových úkolů z oblasti architektury a urbanismu do dokumentu Standardy výtvarné výchovy.

Z podpůrných strategických dokumentů vyplývá, že zájem o kulturu vystavěného prostředí a téma architektury si obecně pomalu nachází své místo i v oficiálních školních osnovách. Přestože se situace bezesporu zlepšuje, teorie a praxe jsou dvě strany jedné mince, které mohou být ve výsledku dosti odlišné.

Jak je na tom české školství v porovnání se zahraničím?

Můžeme se logicky zaměřit nejprve na Finsko, které dlouhodobě vede v celosvětovém měřítku jak v oblasti architektury, tak ve vzdělávání. Zdejší architektura a design jsou národní chloubou, významnou vývozní komoditou i turistickou atrakcí. Finsko zrodilo dnes již ikonické osobnosti, jakými jsou Alvar Aalto nebo Eliel Saarinen, udávající oboru směr a inspiraci na mnoho desetiletí dopředu. Finský design je vnímán jako elegantní a minimalistický, avšak nepostrádající organickou vřelost. Zdejší architektura je a byla pověstná harmonickým propojením s přírodou a potřebami jejích obyvatel. Právě z Finska vzešla první „škola architektury pro děti a mládež“, která v posledních letech pod hlavičkou „Arkki“ expanduje do celého světa. Pod oficiálním názvem Arkki, School of Architecture for Children and Youth byla tato dětská škola architektury založena v Helsinkách architektkou a pedagožkou Philou Meskanen v roce 1993. InSTITUTE nabízí zábavně-vzdělávací programy pro děti od čtyř let až po devatenáctileté maturanty a nastávající vysokoškoláky.

Škola architektury pro děti a mládež prosazuje vzdělávání formou experimentu a skrze individuální fantazii dítěte. Výuka je zde prezentovaná především jako propojení vzdělávání v oblasti umění a životního prostředí. Využívá širokou škálu metod, ale zdůrazňuje trojrozměrnou tvorbu, tedy sestavování modelů miniaturních i větších v měřítku 1:1. K učení dochází prostřednictvím hry a pečlivě naplánované projektové práce, kde je podporována souhra fantazie a inteligence, teorie a experimentu (například testování pevnosti různých typů konstrukcí). Hra je prostředek, kterým děti prozkoumávají svět a přirozeně se učí. Dětem jsou dány podmínky k samostatnému objevování, namísto toho, aby jim dávali odpovědi pedagogové a dospělí. Zde se vzdělávací politika Arkki setkává s krédem (u nás v současnosti) stále populárnější výukové metody Marie Montessori: „pomoz mi, abych to zvládl udělat sám“. Principem se instituce ve své vzdělávací filosofii také otevřeně hlásí k přístupu Reggio Emilia pro předškolní a školní vzdělávání. Pochází původně z Itálie, ale je velmi oblíben v mnoha zemích světa. Tato filosofie využívá přirozené zvědavosti a tvůrčího potenciálu dětí k jejich učení. Veškeré učení probíhá velmi spontánně a radostně. Učení probíhá v tematických projektech, které vznikají na základě dětského zájmu.

Při zprostředkování architektury je během programů kladen důraz na zapojení všech smyslů (například při tvorbě „čichových map“, atp.)

Studenti se však také seznamují s teorií architektury. Patří sem základní architektonické pojmosloví (forma, hmota, rytmus, konstrukce, struktura, detail, měřítko, světlo a stín ...) a témata (prostorové plánování a výstavba v krajině, design v interiéru), stejně jako stavební historie a tradice (zahrnující evropské historické výtvarné styly a slohy stejně jako stavební tradice různých kultur a koutů světa).

Proklamovaným cílem organizace je především podnítit v dětech raný zájem o své okolí, aby se v budoucnu chtěly samy aktivně podílet se na vývoji vystavěného prostředí, ať už je jejich povolání jakékoli. Využívá přitom přirozenou dětskou zvědavost a potřebu učit se novým věcem.

Arkki se od začátku svého působení zapojovala i do velkých a mimořádných projektů participativní povahy ve spolupráci s kanceláří městského Územního plánování Helsiki. Krásným příkladem je projekt revitalizace oblasti bývalých loděnic v Hernessaari, pro kterou byly v rámci výuky vytvářeny nové návrhy od autorů všech věkových skupin.

Součástí vzdělávacích služeb je také zaškolování pedagogů, na lokální i mezinárodní úrovni. Založením facebookové stránky PLAYCE vytvořila zakladatelka školy téměř „přes noc“ širokou kontaktní platformu využívanou k propojování a zviditelnění mnoha světových organizací, které vzájemně spojuje téma architektury a vzdělávání. Co se týče výukové metodiky, Arkki otevřeně sdílí několik reprezentativních ukázek ze své nabídky programů. Jejich stručný popis s bohatou obrazovou dokumentací lze nalézt na webových stránkách školy (viz. odkazy a zdroje na konci prezentace). Vesměs se jedná o dlouhodobě osvědčené a po generace užívané tvůrčí náměty zahrnující například stavbu konstrukcí z dřevěných špejlí, příbytku z větví, navrhování židle nebo příruční kabelky či tvorbu domečku pro panenky. Za desetiletí jejich aplikace v praxi však byly tyto metody dotaženy po formální stránce do dokonalosti — od využití nejvhodnějších a pro děti atraktivních materiálů (např. spojující složkou pro prostorové konstrukce ze špejlí se staly želatinové bonbóny), přes logiku organizace a posloupnost jednotlivých tvůrčích fází až po vizuální marketingovou stránku (pracovní zástěry s logem školy, atp.).

Rozdělení klíčových témat podle výuky v Arkki

SVĚTLO A STÍN — otvory, rytmus a kompozice

BARVY

FORMA — geometrická, organická, proporční systémy

HMOTA — objem, rytmus, ulice a náměstí

STRUKTURY

FUNKCE

MATERIÁLY — smyslové aspekty, textury

DETAILY

MĚŘÍTKO — proporce

PROSTOR — prostředí a jeho charakter, mapy a plány,
akustika, pohyb a čas

PROSTOROVÉ VZTAHY

VZTAHY K OKOLNÍMU PROSTŘEDÍ

Struktura pracovních listů pro pedagogy z produkce Arkki

4 okruhy / 3 témata / 12 interaktivních karet

FORMY³

Detektiv tvarů (1. ,2. tř.)

Od čtverce k pyramidě (3. m, 4. tř.)

Hmota a prázdnota (5. ,6. tř.)

PROSTOR

Prostorová laboratoř (1. ,2. tř.)

Stínové divadlo (3. m, 4. tř.)

Nosné struktury (5. ,6. tř.)

ŽIVOT A BYDLENÍ

Zvířecí pelíšky (1. ,2. tř.)

Vlastní prostor (3. m, 4. tř.)

Pohyblivý hrad (5. ,6. tř.)

MĚSTO

Puzzle plán (1. ,2. tř.)

Žabí perspektiva (3. m, 4. tř.)

Čas a Prostor (5. ,6. tř.)

---

3 Návaznost na kurikulum:

Mateřský jazyk — souvislá interpretace vlastních vjemů, psaný projev, prezentace a diskuze.

Řemeslo/dovednost — plánování, koordinace. *Matematika* — 2D / 3D, obsah, objem.

V posledních letech tak začaly rychle vznikat dceřiné pobočky fungující na principu franchisingu. První dvě školy vznikly v Řecku v Athénách a na Kypru. *V roce 2017 byla založena česká pobočka v Praze.* Na asijském kontinentu vzniklo hned několik škol ve Vietnamu, Thajsku a Číně. Jedna z posledních prozatím zahájila provoz v Mexiku.

Spolupráce zahrnuje hloubkové školení, průběžné vedení i kontroly kvality realizace. Dceřiné školy přísně dodržují předepsaný rámec pravidel spojených ze značkou Arkki. Jednou z podmínek je například výhradní působení lektorů s architektonickým vzděláním. Poměrně přísná smluvní pravidla se týkají i využívání marketingových nástrojů její značky, včetně vizuální a mediální prezentace.

Je zajímavé, že přestože „*Arkki, School of Architecture for Children and Youth*“ je školou soukromou, má velkou oporu ve státní správě. Jedná se o unikátní případ vzájemné podpory. Pihla Meskanen šíří působením vlastní školy i po světových oborových konferencích dobré jméno finského školství.

Vládní akce ve Finsku související se vzděláním architektury

- Architektura byla přidána do Národního základního vzdělávacího programu (kurikula) výtvarné výchovy v roce 1993 (*Visual arts*)
- Finská politická strategie pro architekturu byla vydána v roce 1998. Obsahuje část, která zdůrazňuje důležitost architektonické výchovy pro děti
- Architektura je také na základních finských školách nabízena jako volitelný předmět (4.—6. ročník)
- V roce 2004 vláda zavedla v jižním Finsku pracovní pozici s názvem „*Poradce pro vzdělávání v oblasti dětské architektury*“

Výuka architektury ve finském školství je rozdělena do okruhů —

Rané studie — dětské a rodičovské skupiny pro děti od 4 do 6 let

Základní vzdělávání — zaměřeno na děti ve věku 7 až 14 let

Pokročilé studium — ve věk 14 až 19 let.

Výuka architektury ve finských školách

cca 8 h/rok — 1 h/měsíc (tzn.70—100 hodin architektury na ZŠ)

- Úvod a popis okolního prostředí — přírody, vystavěného prostředí, historické a kulturní dědictví; pochopení principů proměn
- Zkoumání, experimentování a tvorba 3D objektů a modelů, konstrukcí a prostorových návrhů
- Zkoumání interakce přírody a vystavěného prostředí, vlastní estetické a kritické hodnocení, reflexe klíčových faktorů — estetické, etické, ekologické, sociální perspektivy ...
- Úvod do výrazových prostředků, stylových prvků, lokální tradice architektury a designu
- Pozorování, plánování a výstavba prostoru, uvedení do procesu plánování a navrhování, zkoumání vztahu mezi použitým materiálem a zamýšleným záměrem
- Seznámení se s největšími představiteli finské architektury a designu

Kromě zmíněné Arkki působí ve Finsku samozřejmě i další školy a instituce, například —

LASTU (School of Architecture and Environmental Culture) je bezplatná umělecká škola a volnočasové centrum v Lapinlahti ve východním Finsku. Škola byla založena v roce 1993 na podporu architektonického vzdělávání a environmentální kultury)

Architecture Information Center Finland

Arts Promotion Center Finland

...

Na Mezinárodní den architektury (první říjnové pondělí) byl vyhlášen tematický den architektury a designu na školách. Začala vznikat řada podpůrných tematických akcí a výstav, byly zakládány informační webové portály pro pedagogy, do finských škol byly distribuovány publikace o vzdělávání a architektuře.

Učitelům začaly být nabízeny k dispozici speciální přípravné kurzy organizované Ministerstvem školství, Národní radou pro vzdělávání či Univerzitou umění a designu v Helsinkách.

Proč je finské školství tak inspirativní?

Nebojí se totiž nabourávat zažitá schémata a vstupovat na neprobádaná pole. Finský školský systém se tak například obejde bez zkoušek, známek a celkem nově i bez tradičně kategorizovaných předmětů. Reforma finského školství proběhla zhruba v 60. letech, kdy do něj stát začal masivně investovat. Tato investice se začala navracet v 80. letech (tedy o generaci poté). Projevila se nejen v dodnes trvajícím prvenství finských studentů na žebříčku mezinárodních vzdělávacích testů PISA (Programme for International Student Assessment), ale šla ruku v ruce i s ekonomickým vzestupem země.

Poznámka — v poslední době dosahuje v testech PISA skandinávských standardů i Estonsko, které přijalo za své některé principy a kvalitativní kritéria vedoucí k finskému vzdělávacímu úspěchu, a z toho zejména: důraz na předškolní vzdělávání, zajištění rovného přístupu ke vzdělávání, vysoké nároky na pedagoga s odpovídající přípravou a ohodnocením, komunikace všemi směry.

Rovné příležitosti pro všechny

Prvním předpokladem je rovnost v příležitostech pro každé dítě na školách. Každé dítě má stejné možnosti rozvinout svůj potenciál. To je také hlavní předpoklad národního vzdělávacího plánu (Finské národní agentury pro vzdělávání). Finům se podařilo kvalitativně srovnat všechny školy tak, že dnes jsou mezi nimi jen minimální rozdíly. Neexistují výběrové nebo specializované školy, ani osmiletá gymnázia, kam by nadějní studenti odcházeli.

Značná pomoc je věnována slabým žákům, kterým je věnováno hned několik stupňů pedagogické podpory (asistent, logoped, psycholog ...). Podmínkou je tedy dostatek pomocných pedagogů, ale také odborných pedagogů a třídních učitelů. Prioritou je zlepšovat dovednosti (žáků i učitelů), vést individuální „pedagogickou diagnostiku“ a rozvíjet specifický talent dětí/ studentů.

V přístupu k žákům se odstupuje od frontální výuky a klade se důraz na partnerství a pocit individuální odpovědnosti studenta k vlastnímu učení (prostřednictvím osvědčených postupů jako je projektová výuka, samostatná heuristika informačních zdrojů, či vyučování se navzájem).

Významným kvalitativním ukazatelem je také následné uplatnění na trhu práce. Cílem výuky není získat předepsané znalosti, ale rozvinout individuální schopnosti a naučit se, jak je uplatnit.

Atmosféra ve výuce bývá celkově popisována a hodnocena jako výrazně uvolněnější, avšak současně vedoucí k větší aktivitě studentů.

Testové hodnocení Finové nahradili formativním, na kterém se podílejí samotní žáci. Na mnoha základních školách se až do 6. třídy (tedy do druhého stupně) vůbec neznámkuje.

V neposlední řadě také každá škola nabízí plnou servisní podporu tvořenou psychology, sociálními a odbornými pracovníky, kteří se starají o psychickou pohodu dětí i učitelů.

Některé aspekty blízké finskému školství jsou samozřejmě ojediněle aplikovány i v ČR, ale převážně na soukromých školách s alternativním přístupem k výuce. Nejčastěji je to absence známkování nahrazována slovním hodnocením (například — „jsi dobrý v ..., umíš to všechno, ale málokdy to děláš“) a jistě i projektová a tematická výuka rozvíjená na základě individuálního zájmu žáků.

Na učitelích záleží

Dalším podstatným krokem bylo zvýšení požadovaného vzdělání učitelů, investice do pedagogických škol, důraz na podporu učitelů v praxi.

Povolání učitele se zde těší úctě a na učitele základních škol se hned po medicíně hlásí nejvíce studentů. Příjímací zkoušky jsou údajně srovnatelně těžké. Jeden z citelně vnímaných problémů je velký tlak vyvíjený na pedagogy. Ti mají sice velkou autonomii, ale také na ně doléhá značná zodpovědnost.

Mohou si však dovolit experiment a výuku si přizpůsobit. Samozřejmě musí brát v potaz národní vzdělávací plán. Mají stanoveny závazné cíle, ale je zcela na nich, jak jich dosáhnou.

Státní nároky na učitele se zde neprosazují skrze kontrolu (inspekce byly zrušeny), ale spolupráci. Předpokladem je vzájemná důvěra a víra ve společné cíle. Jedním z aktuálně palčivých problémů je, že doposud štědře vynakládané finanční prostředky se v posledních letech postupně zužují. Hrozí tak zvýšené riziko syndromů vyhoření a nedostatečná motivace pro budoucí adepty na toto velmi zodpovědně vnímané povolání.

Finský národním vzdělávací plán se upravuje každých deset let, podle aktuální potřeby akcentovat některá témata (např. mediální gramotnost, interkulturní komunikace, atd.) Při jeho přípravě je snaha zapojit co největší možný počet učitelů, ředitelů škol a poskytovatelů vzdělání. Jsou to právě učitelé, kdo rozhoduje, co bude plán obsahovat. O to jednodušší je pak přenos do jejich praxe.

Finští učitelé jsou také speciálně placeni za to, aby se tři hodiny týdně spolu potkávali a řešili problémy nebo plánovali společnou výuku (!!!).

Zdá se, že kýžená komunikace všemi směry a vzájemná solidarita zde opravdu fungují i v praxi a představují základní prostředky finské reformy.⁴

Z osobního hlediska to obnáší nebát se přiznat slabost, neúspěch či problémy a ochota řešit cizí problémy. Společně sledovat jasně definovaný záměr, před který nejsou stavěny politické či osobní ambice, osobní nevraživost, vlastní pochybnosti, atp.

---

⁴ Informace z prostředí finského školství jsou volně zprostředkované z obsahu reportáže Ondřeje Kluse vytvořené pro nezávislý audiovizuální reportážní portál Voxpot (<https://www.voxpot.cz/reportage-tag/vzdelavani/>). O zkušenostech z estonského nebo finského prostředí se můžete dočíst také na Metodickém portálu RVP v sekci Články nebo na www.eduzin.cz.

Je podobný model přenositelný do našeho prostředí?

Podobně jako v oblasti zdravotnictví, stojí sektor vzdělávání na lidském potenciálu, osobních investicích a iniciativě řadových zaměstnanců. A stejně tak může fatálně selhávat díky lidskému faktoru. U obou povolání se hovoří o životním poslání. A oba sektory jsou u nás dlouhodobě podhodnocené. U lékařů však můžeme hovořit o jakési prestiži ve vnímání jejich povolání. Učitelé však podobný respekt v očích veřejnosti nemají...

Ale jak jsou na tom s osvětou v architektuře ostatní země?

Francie bývá také často dávana za vzor, neboť vydala zákon o architektuře jako věci veřejného zájmu už v roce 1977. Vzdělávání o architektuře zajišťují výuková centra La Maison d'Architecture, od mateřských škol po střední. Národní strategie pro architekturu (Stratégie nationale pour l'architecture, 2015) má jako jeden z hlavních bodů vzdělávání v oblasti architektury na všech úrovních (školy, univerzity, počátky profesní praxe, státní úředníci, samosprávy).

Škola architektury v Grenoblu se intenzivně zabývá touto problematikou, do svého magisterského studijního programu zahrнула jako volitelný předmět „Zprostředkování architektury“ a zapojuje se do aktivit zapojujících informace o architektuře do vzdělávacího systému.

Analýzu státních politik architektury 22 evropských zemí nabízí dokument *Politika architektury a stavební kultury České republiky. Analýza zahraničních materiálů a doporučení (Ústav územního rozvoje MMR ČR, 2020)*.

Většina státních politik zmiňuje podporu informační osvěty, vzdělání a budování zájmu veřejnosti jako jeden z hlavních bodů. Dánská politika architektury (2013) klade muzea jako ohniska znalostí o architektuře.

Aktivity zajišťující vzdělávání o architektuře pro děti a pedagogy (přímé poskytování vzdělávacích služeb nebo informačního a metodického materiálu) zprostředkovávají zpravidla národní komory architektů.

Užitečným informačním zdrojem o zahraničním dění jsou stránky projektu Mezinárodní unie architektů — UIA Architecture & Children Work Programme. Zahrnují mezinárodní komunikační síť a nabízí metodiku při zavádění programu „architekti ve školách“, rozvoj kurikulárních materiálů a aktivit na téma „architektura a děti“, školení pedagogů k výuce na téma architektura — www.architectureandchildren-uia.com.

V Německu se výukou architektury na úrovni základních škol zabývá projekt nazvaný „Architektura ve školách“ (Architektur macht Schule) — www.architektur-macht-schule.de.

Z německých pedagogů zabývajících se edukací v architektuře lze určitě zmínit Martinu Nadansky, německou architektku a pedagožku působící v Berlíně. Vystudovala architekturu na Technické univerzitě v Darmstadtu a dlouhodobě se zabývá zprostředkováním architektury. Na toto téma vede už od roku 2004 výzkumné projekty a pravidelně publikuje. Vytváří také metodiky a učební osnovy architektury pro školy a vzdělávací zařízení. Ve zprostředkování se hodně zaměřuje zejména na aspekty, jakými jsou: inspirace architektury v přírodě, ze zvířecí i rostlinné říše; přejímání konstrukčních a strukturálních principů, jejich uplatnění například v bionice, atp.

Výčet projektů, stejně jako seznam publikací a vzdělávací nabídku uveřejňuje Martina Nadansky na svých webových stránkách. — aha-architekturvermittlung.de/ueber-aha.

The American Institute of Architects v Michiganu (AIA Michigan) vytvořila komplexní a dopodrobna propracovanou metodiku začlenění výuky architektury pro předškolní a základní vzdělávání ARCHITECTURE — IT'S ELEMENTARY (metodika byla průběžně aktualizována a doplněna v letech 2006, 2011, 2015). Materiál je volně ke stažení ve formátu .pdf na Internetu a ponechán volně k použití.

Jedná se o materiál, který má naplnit typ integrované výuky, podněcovat vizuální uvažování, sběr dat, řešení problémů, kooperativní učení. Kritický úsudek by měl vychovat generaci vyspělých jedinců, kteří budou schopni rozhodovat o svém městě. Děti by měly získat povědomí o jejich zastavěném prostředí, budovách a městech, které vytváří. Měly by si být více vědomé svého vlivu na zastavěné i nezastavěné prostředí.

Například v *mateřské školce* se dítě učí — rozpoznat známé tvary v trojrozměrné podobě, rozvinout rukodělné dovednosti (kreslení, skládání a konstruování forem na základě pozorování viděného), zaměřuje se na prostředí skrze komunikaci, identifikuje důležité elementy ve svém bezprostředním okolí, chápe jejich formu a umístění ...

Tematické členění a obsahová struktura metodiky ARCHITECTURE — IT'S ELEMENTARY

Definované zásady —

Architektura/design jsou realizovány skrze komponování fyzických vlastností, jako je velikost, tvar, povrch, proporce, měřítko, hmota a barva. *Je tedy zakoušena především skrze smyslovou percepci.* Uspořádáním a organizací prvků za účelem vyřešení vizuálních a funkčních problémů. Vizuální vztahy jsou určované světlem, stínem, hranami a kontrastem. Vyváženost je vytvoření vizuální harmonie užitím barev a zacházením s formou.

Metodika se koncentruje na několik hlavních tematických okruhů, ke kterým se postupně opakovaně vrací a rozvíjí je na různých stupních složitosti s ohledem na věkovou skupinu, od mateřské školky až po 5. třídu.

Na nadcházející stránce najdete rozčlenění podle klíčových témat ...

SMYSLOVÉ VNÍMÁNÍ — zakoušení architektury a designu pomocí smyslových vjemů (hrany, oblé kontury, teplota, povrch, světlo a stín ...)

SMYSLOVÉ ASPEKTY BUDOVY — uzpůsobení prostoru, akustika/odhlučnění, barevnost a prosvětlení interiéru (přirozené, umělé ...), tepelná izolace, materiály ...

SCHOPNOST VIZUALIZACE — vizuální vyjádření fyzikální charakteristiky, (textura, tvar, velikost, proporce, měřítko, materiál, hmota, barva ...)

BARVA, SVĚTLO PROPORCE A MĚŘÍTKA — převádění dvourozměrných forem na prostorové metrické systémy, antropometrie

STRUKTURY/KONSTRUKCE — inspirace tvarů a forem (např. organická architektura), funkční podmíněnost, materiály a struktury (fasády)

STRUKTURY VYTVOŘENÉ ČLOVĚKEM — pochopení vztahů a systémů v přírodním prostředí, vliv kultury a sociálních struktur (komunita — domov — přirozené prostředí)

JAK POUŽÍVÁME DŮM — logika vybavení a prostorové organizace vzhledem k funkčnosti a komfortu

ROZDÍLNÉ DRUHY A TYPY BUDOV — forma a funkce, estetika, urbanistický kontext

CO JE TO OKOLÍ — veřejný prostor

EKOLOGIE A FORMOVÁNÍ PROSTŘEDÍ — klima, podmínky, terén, jednání obyvatel, „přátelská planeta“

Aplikace témat (aktivity)

PAMĚŤOVÁ KRESBA — dům, třída, cesta do školy, moje čtvrt, prostorová orientace a vnímání okolí

NAVRHUJEME SVŮJ DŮM

ZVÍŘECÍ DOMKY — uzpůsobení funkce a designu podle druhu vybraného zvířátka, varianta i pro oblíbenou hračku

MĚŘENÍ A PŘEVÁDĚNÍ MĚŘÍTEK — měření budovy a překreslení do plánu

STRUKTURÁLNÍ KONCEPT — konstrukce, modely a simulace

RELIÉF/PROFIL PROSTORU perspektiva, horizont

PRŮVODCE MÝM OKOLÍM

AKTIVITY VE VEŘEJNÉM PROSTORU

NAVRHUJEME PROSTŘEDÍ PRO KOMUNITU — např. hřiště

RECEPT PRO MĚSTO — kolektivní návrh přátelského města, schopnost vlastního kritického úsudku

Tematické členění a obsahová struktura metodiky ARCHITECTURE — IT'S ELEMENTARY

Mateřská školka — základní témata a principy

- 1 GEOMETRICKÉ TVARY
- 2 ULICE
- 3 VYCHÁZKY DO SOUSEDSTVÍ (PARKY A HŘIŠTĚ)
- 4 BLOKY BUDOV VE MĚSTĚ
- 5 STRUKTURY
- 6 LIDSKÉ PROPORCE
- 7 NAKRESLI SVŮJ POKOJ PO PAMĚTI (OBLÍBENÉ MÍSTO)
- 8 NAKRESLI SVŮJ DŮM

Základní škola — 1. ročník (základní principy)

- 1 SMYSLOVÉ VNÍMÁNÍ
- 2 SCHOPNOST VIZUALIZACE
- 3 BARVA, SVĚTLO
- 4 STRUKTURY
- 5 NAKRESLI DŮM PO PAMĚTI
- 6 PŘÁTELSKÁ PLANETA
- 7 ULICE
- 8 PROPORCE A MĚŘÍTKA — 2D, 3D

2. ročník (aplikace základních principů)

- 1 ZVÍŘECÍ DOMKY
- 2 STRUKTURY VYTVOŘENÉ ČLOVĚKEM
- 3 KONSTRUKČNÍ NÁVRH
- 4 MĚŘENÍ
- 5 MĚŘENÍ A PŘEKRESLENÍ MÍSTNOSTI
- 6 SMYSLOVÉ ASPEKTY STAVEB
- 7 TYPY BUDOV
- 8 RECEPT PRO MĚSTO

Tematické členění a obsahová struktura metodiky ARCHITECTURE — IT'S ELEMENTARY

Základní škola — 3. ročník (venkovní prostor)

- 1 METRICKÝ SYSTÉM
- 2 ANTROPOMORFNÍ BUDOVI
- 3 ROZDÍLNÉ DRUHY DOMŮ
- 4 MATERIÁLY
- 5 VAZBY V DOMĚ
- 6 JAK UŽÍVÁME DŮM
- 7 KRESLÍME SVŮJ DŮM
- 8 NAVRHOJEME SVŮJ DŮM

4. ročník (nejbližší okolí)

- 1 METRICKÝ SYSTÉM
- 2 ANTROPOMORFNÍ BUDOVI
- 3 ROZDÍLNÉ DRUHY DOMŮ
- 4 MATERIÁLY
- 5 VAZBY V DOMĚ
- 6 JAK UŽÍVÁME DŮM
- 7 KRESLÍME SVŮJ DŮM
- 8 NAVRHOJEME SVŮJ DŮM

5. ročník (město)

- 1 HISTORIE MĚST
- 2 POLITIKA A EKONOMIE
- 3 PLÁNOVÁNÍ MĚSTA
- 4 INFRASTRUKTURA
- 5 OCHRANA
- 6 STAVEBNÍ MATERIÁLY
- 7 NAŠE PROSTŘEDÍ
- 8 NAVRHOJEME MĚSTO

Bohatou inspiraci však naleznete také u nás. Z okruhu architektů je nutno zmínit tři významné skupiny, které aktivně a dlouhodobě propagují výuku architektury, architekturou a o architektuře na školách.

V Brně je to Ústav experimentální tvorby a Ústav prostorové tvorby na FA VUT, jmenovitě Nicol Gale a Barbora Ponešová, které už přibližně šest let pořádají workshopy, speciální programy a projekty pro děti na školách i mimo ně. O své zkušenosti se podělily v prezentaci pro posluchače tohoto předmětu v jarním semestru 2020 a obsah této přednášky je součástí výukového materiálu (viz Interaktivní osnova).

Na pražském ČVUT je to především disertační práce Kristýny Staré, spojená s projektem Architekti ve škole, a Zuzany Zbořilové, jež se váže k založení platformy Architektura dětem.

Vzdělávací a metodický portál Architekti ve škole byl iniciován z potřeby architekturu aktivně zapojit do výuky na školách a nepřímo tak ovlivnit zájem budoucích generací o kvalitu životního prostředí.

Je určen především pro pedagogy na všech školách a stupních, ale využít jej mohou i lektoři ve vzdělávacích a volnočasových zařízeních. Součástí je i databáze obdobně zaměřených projektů a institucí v rámci České republiky i ve světě.

Portál *Architekti ve škole* je nejenom metodickou, ale také informační platformou, kde najdete odkazy na tematicky zaměřené projekty, aktuality a databáze iniciativ s obdobným zaměřením.

Představitelé stejnojmenné organizace (Architekti na škole) vedli také v období 2016—18 kurzy pro pedagogy akreditované Ministerstvem školství pod názvem *Architektura v rámcových vzdělávacích programech*.

Pro studenty pražské architektury a studenty Technické univerzity v Liberci probíhal několik let seminář, jehož výsledkem byly metodické materiály pro učitele. V průběhu tří ročníků bylo nashromážděno přibližně sto metodik, které byly postupně upravovány a vkládány na metodický portál.

Už v roce 2006 vznikla v rámci výzkumu Martina Jirovského metodická pomůcka pro výuku výtvarné výchovy, zeměpisu a dějepisu (Martin Jirovský: *Jak vnímat estetiku měst, vesnic a krajiny*, FA ČVUT Praha, 2006). Jednalo se o dvě brožury nazvané ESTETIKA měst, vesnic a krajiny I. a II. díl, dále STAVEBNICE měst a vesnic a metodická brožura pro učitele, studenty a lektory nazvaná „Jak (se) učit Estetice domů, měst a vesnic, krajiny?“.

Jak je patrné, v současnosti se tématu architektury, kultury vystavěného prostředí, vztahu zástavby ke krajině, sociální realitě prostředí a dalším tématům s architekturou spojených věnuje ve své vzdělávací nabídce řada volnočasových center, neziskových organizací, profesních iniciativ a poskytovatelů tzv. neformálního vzdělání. Otázkou je homogenita rozložení, tedy zda nabídka všude naplňuje poptávku a naopak.

Možnosti podpory výuky architektury v Brně

→ Soukromá brněnská výtvarná škola *Artschool* se výrazně profiluje nabídkou kurzu „Architektura pro děti“. Náplň těchto kurzů je zcela v rukou lektorů a momentálně jsou určeny pro věkové kategorie 6—8 let a 9—12 let (původně zde nebylo věkové omezení).

V roce 2016 škola iniciovala (za finanční podpory International Visegrad Fund) projekt Architektura pro děti a učitele, z něhož vyšla metodická brožura, která je volně k dispozici ke stažení na webových stránkách školy (<http://www.artschool.cz/visegrad/>).

Artschool usilovala o propagaci této brožury na školách ve spojení s nabídkou edukačního servisu. V poslední době rozvíjí spolupráci s FA VUT Brno, zejména při angažování studentů ve svých kurzech.

→
Odbor strategického rozvoje a spolupráce MmB vytvořil v roce 2018 pilotní výukový program pro školy nazvaný HODINA PRO BRNO.

Přibližně dvouhodinový program měl přiblížit různým věkovým skupinám principy a proces strategického městského plánování (strategie brno 2050).

Program si kladl za cíl zvýšení zájmu dětí o město, čtvrť či sousedství; objasnění procesu tvorby městského plánu.

Děti by měly na základě absolvovaného programu porozumět, co se ve městě děje a proč, co je to vlastně městská strategie rozvoje.

Program by měl také dlouhodobě motivovat zvýšení občanské participace.

Za místo realizace bylo zvoleno Urban centrum (Informační kancelář rozvojových projektů města Brna), ale v plánu bylo také nabízet jej přímo do škol.

Náplň programu je blízká doporučené aktivitě „Navrhujeme město“ pro 5. ročník metodiky Architektury — It's Elementary, která je založená na principu přebírání role nebo mluvčího za určitou skupinu.

Klíčové prvky urbanistické koncepce⁵ —

vztah postava/terén — formace ulic — měřítko — využití pozemku — typologie — vztahy k okolí (změna ulice, typu budovy) — perspektivní vztahy — stav hran, povrchů a materiálů — přírodní versus umělé produkty — historie — genius loci — otevřený prostor — veřejný prostor se zelení vs. budova — vodní prvky — klima (sluneční stínidla) — přístupnost (pěšky, na kole, autem, MHD...) — pohyb ve městě — okolí — používání chodníků

---

5 Převzato z publikace Mo Zell: *Škola kreslení a modelování pro architekty*, Slovart 2009.

Téma architektury, urbanismu je také často zastoupeno ve výstavní dramaturgii brněnských muzeí a galerií. Ve velikosti a četnosti projektů vedou následující tři —

Muzeum města Brna
Moravská galerie v Brně
Dům umění

Pro zajímavost si lze zalistovat v archivu výstav nebo ve výročních zprávách organizací.

U některých institucí je téma architektury akcentováno i v edukačních aktivitách. Například Moravská galerie v Brně realizuje řadu dílen a školních programů věnovaných architektuře a designu. Kromě Jurkovičovy vily (o níž více posléze), jsou to doprovodné programy vázané především k budově Uměleckoprůmyslového muzea. S volným uměleckým sdružením *Efemér* například už několik let organizuje příměstský letní tábor nazvaný *Výpravy po městě*, který přejímá prvky dobrodružného objevování „městské divočiny“ a dlouhodobě zapomenutých míst.

„Urbex je nový fenomén a to jen tak nepomine... Oni zachytí něco, co možná jednou zanikne. Pro historiky architektury to může být velmi cenná informace.“

— historik architektury Zdeněk Lukeš

Specifickou kategorií výstavní instituce představuje hausmuzeum — tzv. „muzeum v domě“.

*„V obecném smyslu jde nejčastěji o vily, domy i byty, ve kterých někdo přebýval. Do této kategorie mohou patřit i zámky. Jedná se o domy jakkoliv významných a zajímavých osobností, stavby spojené s významnými historickými událostmi, lokálního společenského a kulturnímu významu, či s mimořádnou estetickou a uměleckou hodnotou.“ — In: *Důmuzeum: Historic House Museum v České republice*, 2010*

Brněnským hausmuzeím a jejich edukační nabídce je věnována následující prezentace pro další týden.

Shrnutí situace ve vzdělávání a osvětě architektury⁶

POZITIVA —

- rozsáhlá nabídka poměrně kvalitně zpracovaných vzdělávacích programů (kulturní a volnočasové instituce)
- dostupnost metodického materiálu
- zapojování dětí do participativních projektů
- zakládání expertních skupin učitelů
- vzrůstající popularita projektové výuky i alternativních výukových metod/programů
- přítomnost tématu ve strategických dokumentech
- popularizující akce (Týden architektury, atp.)
- větší iniciativa zdola (lidé více reflektují veřejný prostor jako místo setkávání, otevřenost radnic, aktivity občanských sdružení, komunit a neziskových organizací...)

---

6 Navázáno na výstupy z kulatého stolu na konferenci Architektura dětem, 2017. Platí pro s. 42—44.

Shrnutí situace ve vzdělávání a osvětě architektury

NEGATIVA —

- neefektivnost předávání informací („izolované ostrůvky“)
- nerovnoměrná distribuce a nabídka vzdělávacích služeb (souvisí úzce se situací v jednotlivých krajích)
- neohebnost školského systému (přehlčené osnovy, časová omezení plynoucí z pevně daného rozvrhu, odtrženost od praxe, frontální přísun suchých dat bez důrazu na prožitek, neochota a nedostatečná kvalifikace pedagogů, chybí finanční podpora, dlouhodobý deficit estetické výchovy ...)
- chybí vzájemná komunikace mezi resorty (MMR a MŠT ...), ale také na individuální úrovni mezi jednotlivci
- nezájem a ignorance některých úředníků (NPÚ, stát, kraje, města, profesní komory ...) i novinářů a představitelů médií (povrchní přístup)

Shrnutí situace ve vzdělávání a osvětě architektury

CO S TÍM?

- motivace ke vzdělávání učitelů a práce sama na sobě (začít od jednotlivců v „první linii“)
- vzdělávací servis pro pedagogy (školení, metodiky, spolupráce budoucích pedagogů a architektů)
- osvěta mezi úředníky (včetně vedení škol — vliv na koncepci ŠVP)
- vzájemná komunikace mezi pedagogy; mezi pedagogy a specialisty
- lepší komunikace mezi institucemi a úřady
- centralizace vzdělávacích nabídek do škol (profesní komora architektů ???)
- *závazné a programové zapojení neformálního vzdělávání do škol*
- spolupráce s médii za účelem propagace nabídky a informovanosti o možnostech, posílit popularizaci

Námět na diskuzi

Uspořádejte v rámci semestru vlastní kulatý stůl (on-line či fyzicky) na téma —

Podpora vzdělání a osvěty skrze kultivaci životního prostředí

→ lidé (děti) a město

→ výchova skrze kvalitní prostor škol

Můžete se na debatu dopředu připravit a jako „domácí úkol“ si samostatně vyhledat libovolné podklady k prostudování, příklady dobré a špatné praxe, podělit se o vlastní zážitky a zkušenosti ...

Rozdělte se do dvou skupin, z nichž každá v bodech zpracuje výchozí klíčovou otázku —

1 Co v dané oblasti již funguje?

2 Co nefunguje a je potřeba změnit? Jaké jsou hlavní překážky?

Poté společně (už jako jeden team) navrhujte řešení, co je potřeba udělat pro zlepšení situace. Výstupy zdokumentujte a zaznamenejte. Případně i zvažte, zda a jak s nimi lze dále pracovat.

CHODURA, Radko: *Výchova uměním se zaměřením na výchovu architekturou*. (Kandidátská práce. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, zpracováno v Českých Budějovicích, 1987)

JIROVSKÝ, Martin: *Jak vnímat estetiku měst, vesnic a krajiny*. Disertační práce, FA ČVUT Praha, 2006

MO, Zell: *Škola kreslení a modelování pro architekty*. Slovart 2009

PRAŽANOVÁ, Markéta: *Tlak na zkvalitnění výuky architektury a její postavení v rámci výtvarné výchovy na 2. stupni základních škol*. (Katedra výtvarné výchovy, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích 2011)

STARÁ, Kristýna: *Rozvíjení vztahu ke krajině a možnosti primárního vzdělávání*. FA ČVUT Praha, 2019

ŠEDÁ, Kateřina: *BRNOX*. 2017

STRATEGICKÉ DOKUMENTY —

European Forum for Architectural Policies — <http://www.efap-fepa.org/>

Analýza stavební kultury (Ústav územního rozvoje, 2012) — <http://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/politika-architektury/Analyza-stavebni-kultury.pdf>

Politika rozvoje stavební kultury (2015) — <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/metodicke-prirucky-a-publikacni-materialy/2015/Politika-architektury-a-stavebni-kultury-CR-verze-vlada.pdf>

Memorandum Architektura ve vzdělávání z roku 2015 — <https://www.cka.cz/cs/cka/cinnost-komory/otta/architektura-ve-vzdelavani>

Standardy výtvarné výchovy — https://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17383/vytvarna_vychova.pdf

Politika architektury a stavební kultury České republiky. Analýza zahraničních materiálů a doporučení (Ústav územního rozvoje MMR ČR, 2020) — [https://mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-\(1\)/analyza-zahranicnich-materialu-a-doporuceni?feed=AllPageFefed](https://mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-(1)/analyza-zahranicnich-materialu-a-doporuceni?feed=AllPageFefed)

ZAHRANIČNÍ PROJEKTY A INICIATIVY —

UIA Architecture & Children Work Programme — <https://www.architectureandchildren-uia.com/>
„Architektura ve školách“ (Architektur macht Schule) — <https://www.architektur-macht-schule.de/>
Martina Nadansky — <https://aha-architekturvermittlung.de/ueber-aha/>
Arkki, School of Architecture for Children and Youth — <http://arkki.net>, www.arkki.cz,
<https://www.facebook.com/Playce-263265427059459>

METODIKY A PLATFORMY —

Památky nás baví (NPÚ) — <https://www.pamatkynasbavi.cz/cs>
„Architecture: It's Elementary!“ — <http://k5architecture.org/>
Architekti ve škole — <https://www.architektiveskole.cz/>
Architektura dětem — <http://www.architekturadetem.cz/>
Artschool (Architektura pro děti a učitele) — <http://www.artschool.cz/visegrad/>
Metodický portál RVP — <https://rvp.cz/>

ZPRAVODAJSKÉ PORTÁLY —

<https://www.voxpot.cz/reportage-tag/vzdelavani/>
www.eduzin.cz

KULTURNÍ INSTITUCE —

<https://urbancentrum.brno.cz/>
<http://www.moravska-galerie.cz/>
<http://www.dum-umeni.cz/>
<https://ticbrno.cz/>
<https://www.spilberk.cz/muzeum-mesta-brna/>
<http://www.moravska-galerie.cz/jurkovicova-vila.aspx>
<https://www.vilalowbeer.cz/cz/>
<https://www.vila-stiassni.cz/cs>
<https://www.tugendhat.eu/>